

toelichting bij

Diepenheimse geschiedenis in documenten

Je kunt allerlei vertrekpunten nemen. Je kunt bijvoorbeeld informatie zoeken over de geschiedenis van het gemeente-bestuur van Diepenheim, of over de geschiedenis van de watermolen, of wie er vroeger allemaal hebben gewoond op je huidige adres. Van het laatste voegen we enkele voorbeelden toe als bijlagen. Wie woonden vroeger op Grotestraat 18, of op Grotestraat 34/36 ? Het is allemaal te vinden op de website van Old Deep'n.

Maar de meeste belangstelling bestaat altijd voor familiegeschiedenis, en daarbij kan het volgende helpen. Wie gegevens zoekt voor zijn of haar stamboom, vindt veel hulp op internet:

- de eerste en eenvoudigste zoekhulp is : www.wiewaswie.nl/zoeken
- voor handleidingen en hulpmiddelen bij stamboomonderzoek is er het Centrum voor familiegeschiedenis: <https://cbg.nl>
- en wie zijn/haar stamboom netjes wil vormgeven in schema's kan speciale software vinden bij de Nederlandse genealogische vereniging: www.ngvnieuws.nl.

Op de website van Old Deep'n vind je niet alleen de elementaire gegevens voor je stamboom (gegevens over geboorte/huwelijk/overlijden) maar ook veel informatie om voorouders tot leven te brengen. Zoeken is snuffelen, je moet er wat tijd en moeite voor over hebben. Dan is heel veel mogelijk. Hieronder laten we zien waar je op deze website kunt zoeken en wat je dan kunt vinden

We doen dat aan de hand van een concreet voorbeeld. JanWillem Groenendal was smid en gemeenteraadslid van Diepenheim in de negentiende eeuw. We pluizen niet zijn stamboom uit, maar kijken alleen naar hemzelf. Over zijn ouders, ooms en tantes, broers en zussen, zonen en dochters zou nog veel meer te vinden zijn. Wat kunnen we alleen al op deze website vinden over JanWillem Groenendal? Sommige rubrieken leveren niks op, andere juist heel veel. De gevonden gegevens zijn hieronder in chronologische volgorde gezet.

5.3 doopboeken/register: de vader van JanWillem Groenendal, Jannes, was getrouwd met Janna Bonkink; het is niet duidelijk wanneer, omdat een deel van de oude huwelijksregisters verloren is gegaan.

2.3 burgemeesters/registers en 2.3 benoemingen van burgemeesteren:

JanWillem hoorde vanaf zijn geboorte bij een familie van vooraanstaande Diepenheimers: al in 1715 was een voorvader burgemeester van Diepenheim geweest. Zijn vader Jannes was in 1770 gekozen als "gemeensman" maar had daarvoor bedankt; uiteindelijk werd Jannes in 1780 door zijn medeburgers gekozen als burgemeester van Diepenheim en dat bleef hij tot 1795 en daarna weer van 1803 tot 1811

5.2 notulen kerkenraad: in vergaderingen van borgmannen en burgemeesteren beslist Jannes Groenendal mee over de keuze van een nieuwe predikant, o.a. in 1781

2.3 hoger toezicht/eed van trouw: in 1788 is Jannes als burgemeester een van de Diepenheimers die gedwongen worden een eed van trouw aan de Oranje-stadhouder te zweren

4.2 markeboek: vader Jannes was als burgemeester doorlopend betrokken bij markezaken, en daar zal zijn zoon wel wat van hebben meegerekregen

5.3 doopboeken/register: JanWillem Groenendal is geboren op 10.12.1793 en gedoopt op 15.12.1793

1.2 volkstelling 1795: in 1795 woont JanWillem, met zijn vader die 'smidsbaas' is, in het Stedeke; ze wonen met acht personen in een huis

5.1 kerk/lidmaten: in oktober 1815 doet JanWillem belijdenis en wordt hij – samen met meer dan dertig andere nieuwelingen – aangenomen als lidmaat van de kerk

4.4 varia/grondgebruik: in 1817 moet de gemeente opgeven hoeveel granen iedereen produceert of gebruikt. JanWillem Groenendal laat vooral rogge noteren, en een beetje boekweit, gerst en haver

1.1 huwelijksakten: JanWillem trouwt op 22 juli 1820 met Gerdien Bronninkreef

5.4 kerk/huwelijken: het huwelijk wordt op 23 juli 1820 kerkelijk ingezegend

5.2 kerkenraad/notulen: in september 1820 is JanWillem Groenendal als diaken betrokken bij de procedure voor een opvolger van ds Romenij, en als diaken-boekhouder legt hij in 1824 rekening en verantwoording af; van 1828 tot 1831 is hij ouderling

4.1 grondeigendom/kadaster/transcripties/02OAT/eigenaren: in 1827/1832 staat op naam van zijn moeder, de weduwe Groenendal-Bonkink: een huis en erf (B430, aan de Grotestraat), en zeven percelen grond

4.1 grondeigendom/kadaster/transcripties/02OAT/eigenaren: tegelijkertijd, dus ook in 1827/1832, is JanWillem eigenaar van een huis en erf (B423), en drie percelen grond; vanaf 1832 moet hij daarvoor f 13,63 grondbelasting betalen

4.1 grondeigendom/kadaster/transcripties/kaartenB1 : op de kaart is te zien dat zijn huis en smederij stonden op de plek waar een eeuw later nog werd gesmeed en waar nu Duckville is; deze kaart is een bewerking van

7.1 kaarten/1827-1832 eerste kadasterkaarten B1 : de oorspronkelijke, met de hand getekende en ingekleurde kaart

6.2 nijverheid/assurantieregisters: in 1835 is JanWillem lid van het gemeentebestuur; samen met baron Sloet, graaf Schimmelpenninck en burgemeester Ten Raa tekent hij mee voor een brandverzekering voor de nieuwe weeffabriek

1.2 volkstelling 1840/transcripties: in 1840 woont JanWillem op het adres Stedeke 21 (is nu Grotestraat 68), samen met nog 10 personen: zijn vrouw, zeven kinderen, een smidsknecht en zijn moeder, de weduwe Groenendal-Bonkink (van 85 jaar)

1.2 volkstelling 1840/transcripties/beroepen: er zijn twee smeden in Diepenheim, waarschijnlijk zijn dat JanWillem en zijn knecht, want er is geen andere smederij gevonden

4.2 markeboek: JanWillem was als gemeentebestuurder jarenlang actief betrokken bij markezaken

4.2 marke/definitieve verdeelstaat: bij de markeverdeling in 1854 krijgt JanWillem ongeveer 18 hectaren grond toegewezen

6.2 nijverheid/assurantieregisters: JanWillem is een vermogend man: in 1855 verzekert hij zijn huis en "een stalling tevens grofsmederij" aan de Grotestraat in Diepenheim voor een herbouwwaarde van f 4100; volgens zijn eigen opgave bedrijft hij daarnaast ook nog "landbouw in het klein"

6.2 nijverheid/assurantieregisters: zijn zoon Jan is een kruidenierswinkel begonnen en verzekert in 1858, 1862 en 1864 niet alleen zijn huis en inboedel tegen brandschade, maar sluit ook een verzekering af op alle "koopmansgoederen" die hij in zijn winkel heeft

1.3 bevolkingsregister/kaartenbak: JanWillem staat in 1859 nog in Diepenheim geregistreerd, al is niet duidelijk wat de codes op de kaarten betekenen

6.2 nijverheid/assurantieregisters: in 1861 leent JanWillem geld onder hypotheek aan Rot en Krasop in Noordijk

1.1 overlijdensakten: zijn vrouw overlijdt 9 december 1863

1.1 overlijdensakten: JanWillem Groenendal overlijdt in Diepenheim op 26 mei 1877; de aangifte wordt gedaan niet door een van zijn kinderen maar door veldwachter Hendrik Peuscher en wever Jan Leppink.

bijlage 1 Grotestraat 18

Toen een landmeter in 1825 naar Diepenheim werd gestuurd om het stadje en zijn omgeving voor het eerst nauwkeurig in kaart te brengen, trof hij hier een kleine gemeente aan waarin Stad en Richterambt recent waren samengevoegd. De gemeente telde ongeveer 200 huizen, waarvan de helft in de stad. Een ervan werd aangeduid met 'Diepenheim nr. 107'. Voor hetzelfde huis en erf veranderde het adres in 1840 in 'Diepenheim nr. 5', dat werd in 1859 'Stedeke 6', in 1874 'Stedeke 7', in 1884 'Stedeke 8', in 1939 'Stedeke 14', om uiteindelijk pas in 1952 te worden benoemd als 'Grotestraat 18'.

Achter het huis lag een tuin - natuurlijk een moestuin, geen siertuin - en daarachter, tussen de binnenste en de buitenste stadsgracht, nog een weijtje. Het woonerf, kadastraal B 473, was 400 m² groot, de tuin met kadastrnummer B 474 mat 470 m², en het derde perceel B 475 telde 620 m². Voor de drie stukken samen betaalde de eigenaar vanaf 1832 jaarlijks f 4,17 grondbelasting.

De gemeente Diepenheim telde aan het begin van de negentiende eeuw ongeveer 1200 inwoners, van wie de helft in het buitengebied en de andere helft in de stad woonde. De bewoner, tevens eigenaar, van nummer 107 en achterliggende percelen was Steven Bloemendal. Hij stamde uit een oude Diepenheimse familie. Hoewel harde gegevens ontbreken, is de kans groot dat zijn vader Waander, zijn grootvader Jan en zijn overgrootvader Waander Bloemendal ook al aan de Awas hij in Diepenheim getrouwd met Trijntje Modders, volgens het register "een boerenmeid". Voor zichzelf liet Steven noteren dat hij wever was, maar hij noemde zich soms ook landbouwer - een combinatie die in die jaren heel gewoon was. Hun zoon Arend Jan, geboren in 1819, was ook wever. Het kan zijn dat vader en zoon hun beroep uitoefenden aan weefgetouwen die in huis stonden, maar het kan ook zijn dat het kleine bijgebouw dat op oude kaarten te zien is, diende als werkplaats. Of was dit toch een varkenskot ?

Steven Bloemendal bleef na het overlijden van zijn vrouw, in 1830, aan de Grotestraat wonen tot zijn eigen dood, in 1841. Daarna woonde zoon Arend Jan er nog tot zijn vertrek in 1859. Waarschijnlijk zat hij in een bijgebouw. Het voorhuis werd van 1847 tot 1867 gebruikt door Jurriaan Laupman en zijn gezin. Volgens het bevolkingsregister woonde jonkheer Willem van Nahuys, burgemeester van Diepenheim tussen 1848 en 1850, op hetzelfde adres, en ook een gepensioneerde kapitein vond er in die jaren onderdak. Zij waren huurders, geen eigenaars. Blijkbaar was er ruimte genoeg zolang het gezin van huisbaas Laupman nog niet talrijk was.

Jurriaan Laupman, geboren in Goor in 1821, was in 1847 getrouwd met de Zutphense Gardina Hoetink en had zich toen als winkelier in Diepenheim gevestigd aan de Grotestraat. Een deel van het huis dat hij er had gekocht werd ingericht als kruidenierswinkel. De opstallen werden meteen verzekerd tegen een herbouwwaarde van f 1800. Blijkbaar ging het goed met de zaken en werd er bijgebouwd; in 1860 werd de verzekerde waarde verhoogd naar f 2400. In twaalf jaar tijd kregen Jurriaan en Gardina negen kinderen, de eerste al minder dan vier maanden na hun huwelijk, en toen na enkele jaren nog als nakomertje een tiende. Maar het ging niet altijd goed. De achtste, een Hendrik, overleed al snel, de volgende - naar goed gebruik opnieuw Hendrik genoemd - overleed eveneens binnen een jaar, en het tiende kind, weer een Hendrik, overleed ook nog in het jaar van zijn geboorte. In hetzelfde jaar, 1863, stierf Jurriaan. De weduwe en haar talrijke kroost verlieten Diepenheim in 1867. Het onroerend goed van Laupman werd verkocht.

De nieuwe eigenaar en bewoner was burgemeester Johan Doijer. Hij was in 1858 naar Diepenheim gekomen en kocht in 1868 het huis, de tuin en het achterliggende weiland aan de Grotestraat. Doijer liet hier in 1870 een nieuwe woning bouwen. Lang heeft hij er niet van kunnen genieten. Vanwege een plaatselijk (homo-erotisch) schandaal moest hij in 1872 overhaast de wijk nemen naar het buitenland en zijn functie neerleggen.

Het bezit van Doijer aan de Grotestraat werd tijdelijk gehuurd door JanWillem en Willemina Nijmeijer en even later gekocht door Hendrik Reverdink. Hendrik was weduwnaar, hertrouwde met Berendina Leunk uit Stokkum, en samen kregen ze in 1872 een zoon, Hendrik. Hendrik junior werd niet oud, 20 jaar. Maar zijn ouders woonden langer aan de Grotestraat 18 dan wie ook sinds Steven Bloemendal. Christina overleed er in 1909, 78 jaar oud; Hendrik Reverdink senior stierf het jaar erop, 83 jaar oud, in Lochem. Er waren geen kinderen, het onroerend goed werd verkocht.

Willem Bussink was in 1887 getrouwd met Reintjen Nijland uit Borculo. Ze kregen tien kinderen, maar drie ervan stierven als baby. Het echtpaar dreef een succesvolle onderneming: hij deed de smederij, zij de winkel. Omstreeks 1910 waren ze in zo goede doen dat ze huis en erf van wijlen Reverdink konden kopen. Na een brand in 1912 werd het huis in 1913 afgebroken. Bussink maakte een einde aan het avontuur en verkocht alles in 1914. Misschien deed hij dat ook wel omdat zijn gezondheid te wensen over liet, want het jaar erop overleed Willem, pas 56 jaar oud.

Het erf-zonder-huis werd eigendom van Engbert Leeftink "en consorten". Engbert, die zich eerst als metselaar en later als spoorwegaarbeider identificeerde, was in 1865 geboren als oudste zoon van Gerrit Jan Leeftink en Gerritdina van de Haar. Hij was samen met zijn broer JanWillem (*1868) opgegroeid aan de Raadhuisstraat. In 1889 was Engbert getrouwd met Johanna Koelers (1864-1946), en al twee maanden later vader geworden van een zoon: Gerrit (*1889). Twee jaar later volgde nog een zoon: GerritJan (*1891). De eerste werd kantoorbediende, de tweede huisschilder. Van deze schilder is het kasboek in te zien op de website van Old Deep'n. Engberts broer JanWillem was wisselwachter en stationsarbeider geworden, in 1897 getrouwd met Gerritdina Boswinkel, en vader van een andere GerritJan Leeftink (*1899).

Dit kleine stukje uit de stamboom van de Leeftinks laat al zien hoe verwarrend het is de vaak herhaalde namen Engbert en Gerrit en GerritJan uit elkaar te houden. Temeer omdat die namen ook veelvuldig voorkomen in de andere tak van de familie, die van Engberts oom Jan, die ook bijna allemaal in Diepenheim woonden, aan de Raadhuisstraat en aan de Middenstraat.

bijlage 2 Grotestraat 34/36

Het perceel dat nu bekend staat onder Grotestraat 34, draagt die naam en dat nummer pas sinds 1952. Oorspronkelijk (dat wil zeggen, aan het begin van de negentiende eeuw) heette het Stedeke 10, vanaf 1859 werd dat Stedeke 12, in 1884 werd het omgenummerd tot Stedeke 14, in 1909 tot Stedeke 21 en in 1939 ging het Stedeke 30 heten. Als je iets opzoekt in een overzicht met huisnummers, moet je dus goed opletten over welk jaar het gaat. In het vervolg blijven we het nummer 34 noemen.

De oudste kadastrale opmeting van Diepenheim vond plaats tussen 1825 en 1827, en de eerste officiële kadastrale kaart is van 1832. Bij deze kaart hoort een "Oorspronkelijke aanwijzende tafel" : een lijst van alle percelen, hun omvang, hun eigenaar, hun gebruik, en op basis daarvan hun tarief voor de grondbelasting. Bij Grotestraat 34 hoorden drie percelen. Nummer B 461 was voor het huis en erf, 310 m² groot, onder B 460 viel de achterliggende tuin van 440 m², en B 459 betrof een stuk weiland van 430 m², liggend in het verlengde van de achtertuin aan de overkant van de sloot die toen nog stadsgracht heette.

Nummer 34 was in 1832 eigendom van en werd ook bewoond door Hendrik Jan Nieuwenhuis (1777-1851), landbouwer te Diepenheim. Hij was gehuwd met de veel jongere Janna ter Maat (1798-1856) en samen hadden ze vier kinderen. Bij de volkstelling van 1840 stonden op dit adres drie huishoudens met in totaal 12 personen ingeschreven : naast Nieuwenhuis met vrouw en kinderen waren dat de dagloner Johan Engbers met vrouw en kind, en de dagloner en weduwnaar Oonk met twee kinderen. De oudste zoon van Nieuwenhuis, Hendrik (1820-1900), werd wever. Hij huwde Hendrika Roelofsen en bleef voorlopig in het ouderlijk huis wonen. Naast hem stonden toen ook Gerrit Jan Meerman en Gerrit Jan Jacobs met hun gezinnen op dit adres ingeschreven.

In 1868 werd het huis met de achterliggende percelen gekocht door Herman Hendrik Dunnhölter (1821-1903), een Amsterdamse horlogemaker die een jaar eerder was gehuwd met de Deepse Janna Groenendal (1828-1877) en voor haar - via Lochem - naar Diepenheim was gekomen. In 1881 - 59 jaar oud - trouwde Dunnhölter nogmaals, nu met de veel jongere Wilhelmina Weggelhorst die uit Wehl afkomstig was (1858-1952).

Intussen had Dunnhölter in 1880 het huis van de burens gekocht, nu Grotestraat 36. Dat heette in 1832 nog Stedeke 11. Het was toen eigendom van en werd ook bewoond door Albert Assink, landbouwer te Diepenheim. Albert was in 1804 getrouwd met Harmina Tankink, maar deze was kort daarna jong gestorven. Zijn tweede vrouw, Jenneken van der Maat, huwde hij eind 1805, en met haar kreeg hij tussen 1806 en 1817 twee dochters en drie zoons, onder wie Arent Jan.

Bij de volkstelling van 1840 stonden er op nummer 36 twee gezinnen ingeschreven met in totaal acht personen : Albert Assink (73 jaar) met zijn vrouw Jenneken (62 jaar) en twee kinderen van 28 en 22 jaar; en Hendrik Temmink (40 jaar) met zijn vrouw Gezina Welle (39 jaar) en hun twee kinderen van 5 en 2 jaar.

Arent Jan woonde zijn hele leven in het huis waar hij was geboren : van 1811 tot zijn overlijden in 1877. Hij trouwde met Janna Louisa Zieverink (1825-1894) uit Borculo, en samen kregen zij twee kinderen : Jenneken (1850, in datzelfde jaar overleden) en Albert Jan (1853-1877). Volgens het bevolkingsregister woonde bij hen een tijdlang ook een dagloner in, Anton Smits (1798-...), een van de zeldzame 'Rooms-catholyken' in Diepenheim. Later werd D.J. Brinks in het bevolkingsregister op dit adres ingeschreven.

Nadat vader en zoon Assink in 1877 kort na elkaar waren overleden, verkocht de weduwe de drie percelen met opstallen aan haar buurman, de horlogemaker Herman Hendrik Dunnhölter.

Het echtpaar Dunnhölter-Groenendal kreeg twee dochters. De oudste was Gerritdina (1869-1946), zij huwde in 1897 Frederik Theodoor Wardenberg (1862-1943), een 'manufacturier' uit Vorden; zij trokken in het naastgelegen pand dat hun (schoon)vader al een tiental jaren eerder had aangekocht. De tweede dochter, Hendrika Henrietta (1871-1957), bleef in het ouderlijk huis wonen, samen met haar stiefmoeder, de weduwe Dunnhölter-Weggelhorst. Hendrika Henrietta trad in 1909 in het huwelijk met Herman Hendrik Teerink (1880-1970), een landbouwer uit Hummelo&Keppel die in 1909 naar Diepenheim kwam en bij zijn vrouw en stiefschoonmoeder introk.

Het echtpaar Teerink-Dunnhölter kreeg drie dochters. Alleen de tweede dochter, Henrietta (1913-1981), bleef in Diepenheim. In 1941 trouwde zij met Gerrit Hendrik Wentink. Het echtpaar Wentink-Teerink woonde eerst enkele jaren in bij haar ouders op nummer 34, verhuisde in 1946 na het overlijden van tante Gerritdina naar het naastgelegen nummer 36, en keerde in 1961 weer terug naar nummer 34. Vader Teerink, intussen weduwnaar, woonde bij hen in.